

Německo: Vaše vyjádření názoru je legální, ale zakázané!

- editor007 | 22. dubna 2024

NĚMECKO: V Německu pod „semaforovou“ vládou řádně přitahuje a vnitřní i vnější nepřátelé jsou v hledáčku ministryně vnitra. Podobnost čistě náhodná?

Alexandr Horn píše pro web Tichys Einblick:

„Spolková vláda si plete svůj ‚model pluralitní a různorodé společnosti‘ s demokracií. Očerňuje občany a jejich názory jako pravicově extremistické.

Boj proti pravicovému extremismu je ‚zvláštní prioritou jejího funkčního období,‘ uvedla spolková ministryně vnitra Nancy Faeserová (Sociální demokracie – SPD, na obr.), protože pravicový extremismus představuje ‚největší hrozbu pro základní demokratický řád‘. Její předchůdce Horst Seehofer. (CSU) to viděl velmi podobně. Během čtyř let ve funkci zakázal čtyři uskupení považované za pravicově extremistické a postaral se o výrazné zúžení hranic svobody projevu zavedením nových trestných činů.

S přijetím ‚Zákona o boji proti pravicovému extremismu a trestné činnosti z nenávisti‘ v roce 2021, včetně novely trestního zákoníku, došlo ke zpřísnění trestných činů jako urážka (§185 StGB) a pomluvy (§188 StGB) a byl zaveden nový trestný čin trestný čin ‚štvavé urážky‘ (§192a). V boji proti pravicovému extremismu sehrál Seehofer klíčovou roli při zajištění toho, aby velká koalice CDU/CSU a SPD zavedla do Bundestagu ‚Zákon na podporu obranyschopné demokracie‘. Ačkoli ten v posledních několika cílových metrech selhal kvůli odporu CDU, byl znovu oživen pod Faeserovou – jen mírně upravený – jako ‚Zákon na podporu demokracie‘. Jeho cílem je rozšířit státní financování iniciativ ‚podporujících demokracii‘ do takové míry, že budou formovat utváření veřejného mínění. Protože jsou právně chráněny a dlouhodobě financovány, jak zdůrazňuje kancléř Olaf Scholz (SPD), mohly by rozšiřovat a dále rozvíjet struktury, stát, jako hráz proti xenofobním a rasistickým aktivitám‘.

Faeserová učinila tento obranný boj proti pravicovému extremismu středobodem své politiky od začátku svého funkčního období před dobrými dvěma lety. Aby ohrožení demokracie pravicovým extremismem bylo věrohodné, ačkoli podle zjištění Spolkového úřadu kriminální policie a Spolkového úřadu pro ochranu ústavy nejsou politicky motivované pravicově extremistické trestné činy ani násilné činy tohoto typu nikterak na vzestupu, Faeserová se rozhodla v koordinaci s dalšími státními orgány – jako před ní Seehofer – zaměřit se na odhalování a likvidaci pravicově extremistických sítí. Nyní zakázala dvě organizace, které jsou považovány za pravicově extremistické, a v mediální show 7. prosince 2022 se Spolkové generální prokuratuře podařilo rozložit údajně podvratnou síť a zatknout jejího klíčového vůdce Heinricha XIII. – prince Reuße – během celostátní razie.

Již v březnu 2022, krátce po svém nástupu do úřadu, představila Faeserová první desetibodový balíček opatření proti pravicovému extremismu a také ‚Zákon na podporu demokracie‘ a před několika týdny ‚vykopla‘, podle vlastních slov, 13 bodový balíček proti pravicovému extremismu.

S cílem legitimizovat extrémně vysoký vnitropolitický význam, který má Faeserové boj proti pravicovému extremismu, si její strategie klade za cíl zpopularizovat obraz pravicového extremismu jako všudypřítomného a akutního společenského nebezpečí a hrozby pro demokracii. Aby toho dosáhla, zakládá svou strategii na dvou pilířích. Zaprvé jde o odhalování pravicového extremismu s

co největší publicitou ve všech myslitelných oblastech – od extremistických skupin až po státní službu – s cílem prokázat rozhodnost v následném boji proti němu.

Zadruhé jde ale také o to dokázat, že pravicový extremismus není v žádném případě marginálním nebezpečím, které přichází od organizovaných skupin. Naopak, tuto myšlenku lze nyní vysledovat hluboko do středních vrstev společnosti a zejména běžní občané jsou prý k tomu extrémně náchylní, což vyžaduje posílení ‚obranu demokracie‘, po které Faeserová ráda volá. Jádrem tohoto konceptu je chránit instituce demokracie před politickým vlivem občanů, a to i za použití nedemokratických prostředků v případě pochybností.

‚Zákon na podporu demokracie‘, po kterém Faeserová důrazně volá, je založen na tvrzení, že před časem fungující ‚model otevřené, pluralitní a různorodé společnosti‘ se v posledních letech ‚dostal pod rostoucí tlak‘. ‚Skupinová misantropie‘, která nyní existuje ‚uprostřed společnosti‘, tj. postoj jako ‚rasismus, sexismus‘ nebo ‚opovržení vůči osobám se zdravotním postižením či vůči dlouhodobě nezaměstnaným‘ by se neměly ‚dále šířit‘. S tímto cílem by měly být iniciativy občanské společnosti posíleny tak enormně, aby byly ‚jevy škodlivé vůči demokracii či lidem, vytlačeny z veřejného prostoru, stejně jako ‚pomlouvačné kampaně a dezinformace,‘ řekla Faeserová.

Zákon na podporu demokracie vychází z předpokladu, že běžní občané jsou duševně a morálně slabí a že jsou náchylní být politicky svedeni na scestí. Celý projekt na podporu demokracie je založen na hodnocení, že velká většina voličů nemá ani intelektuální vyspělost, ani není dostatečně morálně stabilní, aby nepropadla dezinformacím nebo se nenechala svést extrémisty. Samotní občané jsou považováni za živnou půdu pro problematizované názory, protože se nechají ovlivnit a svést populistickými hesly.

K doložení tohoto hodnocení a k delegitimizaci široce rozšířených nebo dokonce dominantních názorů středu společnosti, pokud neodpovídají ‚modelu otevřené, pluralitní a různorodé společnosti‘, požadovanému v Propagaci demokracie, bylo po léta vynakládáno mnoho politické energie. Úsilí je konkrétně zaměřeno na zjištění příčinné souvislosti nebo alespoň věcné blízkosti mezi pravicově extremistickou ideologií a trestně relevantními výroky na jedné straně a nepohodlnými názory, které jsou ale kryty ústavně zaručenou svobodou projevu na straně druhé.

Tomuto cíli slouží boj proti ‚nenávisti a podněcování‘, který inicioval bývalý spolkový ministr spravedlnosti SPD Heiko Maas zavedením zákona o prosazování práva na síť (NetzDG) a který se od té doby nepřetržitě vede. Vzhledem k tomu, že tyto pojmy míchají dohromady obrovské spektrum trestných činů se zcela legálními vyjádřeními názorů, které jsou jako takové hluboko pod trestněprávní relevancí, je tato záměrně vytvořená vágnost vhodná pro paušální rozsudky. Poněkud méně vágní termín ‚zločin z nenávisti‘ nedefinuje trestný čin, ale spíše široké spektrum trestných činů, od verbálních útoků (např. urážky) až po násilné činy, jako jsou žhářské útoky a vraždy.

Podle definice národní policie je ‚zločin z nenávisti‘ souhrnným pojmem ‚pro politicky motivované trestné činy, pokud s přihlédnutím k okolnostem trestného činu nebo postoji pachatele existují náznaky, že byly spáchány na základě předsudků pachatele. o národnosti, etnické příslušnosti, barvě pleti, náboženské příslušnosti, sociálním postavení, tělesném a/nebo psychickém postižení nebo narušení, genderové/genderové identitě, sexuální orientaci, vnějšímu vzhledu.

Prostřednictvím nerozlišených politických pojmů, jako je nenávist, podněcování, a dokonce zločin z nenávisti, jsou velmi odlišné činy, z nichž mnohé nejsou postižitelné, postaveny na stejnou úroveň. ‚Nenávistné‘ vyjádření názoru se tak dostává na začátek domnělého řetězce efektů, v němž tato nenávist vytváří sociální klima, v němž dochází k trestněprávním činům, jako je vyhrožování smrtí, a ty pak vedou dokonce k vraždě.

Předsednictvo CDU reagovalo na vraždu předsedy místní správy okresu Kassel Waltera Lübckeho z roku 2019, který se v roce 2015 proslavil svou vstřícností vůči uprchlíkům, očerněním voličů AfD. ‚Každý, kdo podporuje AfD, musí vědět, že tím vědomě akceptuje pravicovou radikální nenávist a podněcování, extrémní polarizaci a osobní pomluvu, které ,v konečném důsledku vede k výhrůžkám smrti, násilným činům a dokonce vraždám,‘ uvádí předsednictvo CDU. CDU nepřímou učinila voliče AfD odpovědnými za vraždu Lübckeho tím, že předpokládala kauzální účinek, podle kterého občané podporou AfD zajišťují ‚otravu společenského klimatu a brutalizaci politického diskurzu,‘ což nakonec vede k takovým vraždám a násilným činům.

Stejný model odůvodnění nedávno použila i spolková ministryně vnitra. Faeserová na X vysvětlila: ‚Pokus zdiskreditovat boj proti pravicovému extremismu jako zásah do svobody projevu je překrucováním faktů. Bojujeme proti zločinu z nenávisti, protože vede k vražednému násilí, jako je pokus o atentát na Dr. Walter Lübckeho.‘

Údajná příčinná souvislost mezi vágní ‚nenávistí‘ a kriminalitou až po vraždu včetně má za cíl delegitimizovat takové projevení názoru a ty, kdo je vyjadřují, dokonce vykázat z veřejných prostor. Politicky kontroverzní názory je nyní možné stigmatizovat a označovat jako pravicově extremistické, antidemokratické nebo nehumánní.

Spolkové ministerstvo pro rodinné záležitosti v čele s Lisou Pausovou (Zelení) jde ještě dál. Na webu ministerstva je inzerována akce pořádaná nevládní sítí prevence pravicového extremismu, kterou ministerstvo také finančně podporuje, viz: ‚pravicově extremistické a protilidské postoje [...] se staly největším ohrožením demokratického a různorodého soužití.‘ ‚Tradičně pravicově extremistická témata, jako je obrana proti migraci, nepřátelství vůči vědě, pohrdání médií a novináři, popírání klimatické krize nebo odmítání strategií rovnosti, jsou již dávno schopna nabalit na sebe mnoho lidí,‘ vysvětluje Pausová stránkách ministerstva.

Rámování politických názorů mnoha občanů tímto způsobem umožňuje posouvat boj proti pravicovému extremismu stále více do středu společnosti a do oblasti ústavně chráněné svobody projevu. Spolková ministryně vnitra učinila z těchto neustále se rozšiřujících aktivit základní pilíř své domácí politiky, protože ‚prevence a represe‘ jsou jádrem její strategie.

Nyní dosáhl ‚obránný boj proti nepřítelům demokracie‘ nové fáze. Přední vládní politici a státní orgány se nyní netají tím, že jejich snahou je zamezit zcela legálnímu vyjádření názoru, které není pro trestní právo relevantní.

S tímto názorem nyní souhlasí i předseda Spolkového úřadu pro ochranu ústavy (BfV) Thomas Haldenwang, jehož pravomoci spadají pod ministerstvo vnitra. V článku pro Frankfurter Allgemeine zaútočil na kritiky, kteří ho lehce obviňovali z toho, že BfV poskytuje vládě ochranu nebo působí jako ‚jazyková a názorová policie,‘ a tím omezuje svobodu projevu. Prý byla ‚demokracie v poválečné historii Německa zřídka v takovém nebezpečí jako dnes,‘ takže ‚vyjadřování názoru [...] i pod hranicí trestního práva a bez újmy na jejich zákonnosti‘ je podle zákona o ústavní ochraně relevantní. Trestní právo stanoví pouze ‚vnější meze‘ svobody projevu. Nejde o ‚carte blanche,‘ takže podle vrchního úřadu Spolkového úřadu pro ochranu ústavy ‚nelze říkat vše, co je dovoleno‘. Haldenwang svým příspěvkem dává křišťálově jasně najevo, že nevěří ve svobodu projevu. Protože jak by mohl na jedné straně popřít, že občané mají oprávnění vyjadřovat své názory, a na druhé straně napsat, že by mělo být neomylně jasné, že ‚v Německu existuje svoboda projevu‘.

Tímto prohlášením Haldenwang proměňuje svobodu projevu chráněnou německou ústavou v zásadní nedostatek svobody projevu, protože si vyhrazuje právo a pravomoc rozhodovat o tom, co se smí a nesmí říkat. Ústavní právník a bývalý spolkový ministr obrany Rupert Scholz zcela oprávněně kritizuje, že Haldenwang zaváděním takových překážek nad rámec trestního práva porušuje ústavu.

Protože ‚mimo trestní právo‘ prostě ‚neexistují žádná omezení svobody projevu, která je zaručena článkem 5 našeho základního zákona a je součástí základní oblasti ústavy,‘ uvedl Scholz v dopise editorovi. FAZ. Scholz má nepochybně pravdu, ale jeho kritika se mívá se základním problémem. Koncept ‚obranu demokracie‘ od počátku vycházel z předpokladu, že k ochraně demokracie – jak Haldenwang jednoznačně vysvětluje – musí být v případě pochybností použity i nedemokratické prostředky, a jsou tedy legitimní.

Haldenwang je se svými výroky o svobodě projevu v dobré společnosti, protože přední politici nyní velmi otevřeně mluví o tom, že je nutné dále omezovat svobodu projevu, aby byla chráněna demokracie. Spolková ministryně Pausová před pár týdny bez obalu prohlásila, že státní opatření, jako je zákon na podporu demokracie plánovaný SPD a Zelenými, musí samozřejmě směřovat k tomu, aby se zamezilo projevům názoru i pod hranicí trestní odpovědnosti. Podle Pausové je to nutné, protože mnoho nepřátel demokracie ví, co přesně spadá pod svobodu projevu, a tak se stát musí přizpůsobit: ‚Chceme zohlednit skutečnost, že k nenávisti na internetu dochází i pod hranicí trestní odpovědnosti,‘ vysvětlila.

Přední politici a státní orgány nyní dokonce veřejně prosazují ochranu demokracie prostřednictvím omezování svobody projevu. Útok na svobodu projevu však trvá již řadu let. Zákon NetzDG, který byl zaveden v roce 2017 a od té doby byl několikrát zpřísněn, zásadním způsobem přispívá k zamezení vyjadřování názorů pod hranicí trestní odpovědnosti. Záměrně snížil hranici tolerovaného vyjádření názoru tím, že vyzývá poskytovatele sociálních sítí, aby zpochybňovaným vyjádřením názoru zabránili – v případě potřeby i preventivně blokáci účtů – aby se sami vyhnuli případnému trestnímu stíhání.

Tuto metodu nejistoty používá také zákon o digitálních službách, který v březnu schválil Bundestag k implementaci zákona EU o digitálních službách (DSA). Otevírá se tak možnost prohlásit legální vyjádření názoru na online platformách za předmět výmazu, pokud obsahuje ‚jinak škodlivé informace‘. Evropská komise je odpovědná za nezávislou změnu hodnotícího rámce. Podle právníka Manfreda Kölsche je monitorovací povinnost provozovatelů platforem preventivně navržena [...] tak, aby se zabránilo ‚očekávaně kritickým‘, ‚očekávaně nepříznivým‘ nebo ‚předvídatelným nepříznivým účinkům‘ na ‚společenskou debatu‘.

Tyto narůstající a nyní do očí bijící útoky na svobodu projevu, které jsou zjevně zaměřeny na projevy názoru, které nejsou relevantní pro trestní právo, se jen málokdy setkávají s kritikou v názorových kruzích v politice a médiích. Naopak se jeví jako legitimní a dokonce naléhavě nutné, protože v posledních letech velmi úspěšně prohlašuje za hrozbu pro demokracii nejen pravicový radikalismus, ale i běžné občany.

AUTOR: Alexandr Horn

Zpracoval: Jana Kunšteková/LitterateCz

ZDROJ: Tichys Einblick